

Vlaams memorandum onderwijs 2009

Inhoud	p.
Van baby's tot kleuters	2
Statistieken: feiten in cijfers	3
Vlaamse schoolbevolking	3
- Kleuteronderwijs	3
- Lager onderwijs	3
- Voltijds secundair onderwijs	4
- Deeltijds secundair onderwijs	7
- Hoger onderwijs	8
- Universitair onderwijs	9
- Studiekeuze hoger onderwijs	11
Personeel	11
- Basisonderwijs	11
- Secundair onderwijs	13
- Hogescholen	13
- Universiteiten	14
- Centra voor Leerlingenbegeleiding	14
Schoolprestaties	14
Studietoelagen	18
Onderwijs - arbeidsmarkt	19
- Ongekwalificeerde uitstroom	19
- Arbeidsmarktpositie van schoolverlaters	20
- Studierichting en kansen op het werk	20
- Erkenning van buitenlandse diploma's en elders verworven competenties (niet-EU)	21
Gedrag leerkrachten tegenover leerlingen	24
Geweld op school	25
Leerlingenparticipatie	27
Ouderparticipatie	27
Schoolraden	28
Pedagogische raden	28

Levenslang leren	
- Onderwijs voor sociale promotie (secundair - hoger - tweedekansonderwijs)	28
- BIS	32
- Deeltijds kunstonderwijs	32
- Opleidingscheques	33
Genderindicatoren	33
- Schoolpopulatie	34
- Personeel	42
- Bestuur	44
Eindtermen	44
Schoolboeken/didactisch materiaal	46
Leerkrachtenopleiding	46
Onderwijsonderzoek	46
Vrouwenstudies	48

Stand van zaken	Bedenkingen/aanbevelingen
<p>Wanneer we op zoek gaan naar het prille begin van de loonkloof tussen vrouwen en mannen dan is het zinvol om hun positie in het onderwijs van naderbij te bekijken. Ondanks het feit dat jonge vrouwen hun arbeidsloopbaan aanvatten met een gemiddeld hoger diploma dan mannen is hun positie op de arbeidsmarkt niet echt een succesverhaal. Meisjes kiezen voor richtingen die minder gewaardeerd worden en uitzicht bieden op een job in een goedbetaalde sector dan jongens. De seksesegregatie in het onderwijs wordt verder gezet in de seksesegregatie op de arbeidsmarkt zowel horizontaal als verticaal. Dit wil zeggen: het fenomeen dat vrouwen oververtegenwoordigd zijn in relatief slecht betaalde sectoren (horizontale segregatie) en dat ze zwaar ondervertegenwoordigd zijn in de hogere managementsniveaus (verticale segregatie, ook gekend als het 'glazen plafond').</p> <p>Daarom vraagt de Vrouwenraad een aantal ingrepen in de onderwijssector die een blijvende basis bieden voor een structurele aanpak van de loonkloof.</p>	
Van baby's tot kleuters	
<p>Vanaf de 'kritische pedagogische leeftijd' van 3 jaar aanvaardt de samenleving dat kinderen gedeeltelijk buiten het gezin worden opgevoed (kleuteronderwijs). Deze</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt In het kader van het volledige</p>

<p>externe opvoeding/opvang wordt beschouwd als een noodzakelijke en waardevolle aanvulling bij de opvoeding/opvang thuis. Vóór deze leeftijd is de vervangende kinderopvang veel minder gericht op de totale ontwikkeling van kinderen. Zie: VAN DONGEN, W., <i>Naar een democratische arbeidsverdeling in Vlaanderen en Europa? Het Combinatiemodel als basis voor een geïntegreerd beleid</i>, SVR-Studie, 2008/1, Studiedienst van de Vlaamse regering, Brussel, 2008.</p>	<p>combinatiemodel is externe opvoeding/opvang een volwaardig onderdeel van de brede ontwikkeling van kinderen jonger dan 3 jaar. In die zin zou het beleid de externe dagopvang op dezelfde lijn moeten plaatsen als het kleuter- en lager onderwijs en een sterk pedagogisch draagvlak bieden voor de ontwikkeling van alle kinderen (motorisch, cognitief, affectief, emotioneel, moreel, esthetisch,...) en dit als aanvulling en verrijking van de opvoeding thuis. Hiervoor moet een stappenplan uitgewerkt worden.</p> <p>Zie verder: verslag Vrouwenraadronde tafel Kinderopvang 27 maart 2009 - Vrouwenraadmemorandum Kinderopvang 2009</p>																				
<p>Statistieken <u>Bronnen:</u> Vlaams Onderwijs in cijfers 2007-2008. Beleidsdomein Onderwijs en Vorming VRIND 2008 Genderjaarboek MV United 2007/ In cijfers/Op school/onderwijsmonitor</p>																					
<p>Vlaamse schoolbevolking</p>	<p>Telt ongeveer evenveel meisjes als jongens (totaal: 1.276.301)</p>																				
<p>Kleuteronderwijs 2007-2008</p> <table border="1" data-bbox="188 1184 1137 1321"> <thead> <tr> <th></th> <th>m</th> <th>%</th> <th>j</th> <th>t</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gewoon</td> <td>116.072</td> <td>48,86</td> <td>121.458</td> <td>237.530</td> </tr> <tr> <td>Buitengewoon</td> <td>635</td> <td>32,56</td> <td>1.315</td> <td>1.950</td> </tr> <tr> <td>totaal</td> <td>116.707</td> <td>48,73</td> <td>122.773</td> <td>239.480</td> </tr> </tbody> </table>		m	%	j	t	Gewoon	116.072	48,86	121.458	237.530	Buitengewoon	635	32,56	1.315	1.950	totaal	116.707	48,73	122.773	239.480	<p>Er zitten beduidend meer jongetjes in het buitengewoon kleuteronderwijs (67,44%).</p>
	m	%	j	t																	
Gewoon	116.072	48,86	121.458	237.530																	
Buitengewoon	635	32,56	1.315	1.950																	
totaal	116.707	48,73	122.773	239.480																	
<p>Lager onderwijs 2007-2008</p>	<p>Er zitten beduidend meer jongens in het buitengewoon lager</p>																				

	m	%	j	t	
Gewoon	191.917	49,90	192.640	384.557	onderwijs (62,46%).
Buitengewoon	10.189	37,54	16.951	27.140	
totaal	202.106	49,09	209.591	411.697	
Voltijds secundair onderwijs					
Gewoon secundair onderwijs					
	m	%	j	t	
Onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers	753	45,00	920	1.673	Meisjes zijn oververtegenwoordigd in de vierde graad gewoon secundair onderwijs (82%) en in het modulair onderwijs op het niveau van de vierde graad (86%).
1 ^{ste} graad	67.296	48,78	70.646	137.942	
2 ^{de} graad	71.328	49,14	73.807	145.135	
3 ^{de} graad	71.810	49,27	73.911	145.721	
4 ^{de} graad	248	82,39	53	301	
Modulair onderwijs op niveau 2 ^{de} en 3 ^{de} graad	1.550	49,11	1.606	3.156	
Modulair onderwijs op niveau 4 ^{de} graad	3.789	86,36	598	4.387	
totaal	216.77 4	49,45	221.54 1	438.351	
Buitengewoon secundair onderwijs M: 6.744 (= 36,92%); j: 11.519; t: 18.263					
Er zitten beduidend meer jongens in het buitengewoon secundair onderwijs					
Totaal voltijds secundair onderwijs M: 223.518 (= 48,95%); j: 233.060; t: 456.578					

Onderwijsvormen 2de, 3de, 4de graad en modulair onderwijs van het gewoon voltijds onderwijs

	m	%	j	t
2 ^{de} graad				
ASO	35.227	54,52	29.3880	64.607
TSO	19.971	43,28	26.167	46.138
KSO	1.734	63,53	995	2.729
BSO	14.396	45,28	17.265	31.661
totaal	71.328	49,14	73.807	145.135
3 ^{de} graad				
ASO	30.182	55,91	24.709	53.979
TSO	20.786	43,48	27.017	47.803
KSO	2.098	63,69	1.196	3.294
BSO	18.744	46,61	21.901	40.645
totaal	71.810	49,27	73.911	145.721
<i>ASO 2de en 3de graad 1996-1997</i>		<i>54,8</i>	<i>45,2%</i>	<i>117.154</i>
<i>TSO 2de en 3de graad 1996-1997</i>		<i>42,3</i>	<i>57,7%</i>	<i>91.833</i>
<i>KSO 2de en 3de graad 1996-1997</i>		<i>57,0</i>	<i>43,0%</i>	<i>5.223</i>
4 ^{de} graad				
BSO	284	82,39	53	301
Modulair onderwijs op niveau 2 ^{de} en 3 ^{de} graad	1.550	49,11	1.606	3.156
BSO				
Modulair onderwijs op niveau 4 ^{de} graad	3.789	86,36	598	4.387
BSO				
<i>BSO 2de, 3de en 4de graad 1996-1997</i>		<i>49,5</i>	<i>50,5%</i>	<i>80.114</i>

Seksesegregatie/De meest gevolgde studierichtingen

	m	%	j	t
ASO				
Menswetenschappen				

Meisjes zijn in de meerderheid in het ASO (55,15%) en in het KSO (63,62%).
Jongens zijn in de meerderheid in het TSO (56,61%) en in het BSO (54,16%).

Het hoger beroepsonderwijs is opgedeeld in volgende studiegebieden: biotechniek, gezondheidszorg, handelswetenschappen en bedrijfskunde, industriële wetenschappen en technologie, sociaal-agogisch werk, Onderwijs: GPB-opleiding en de specifieke lerarenopleiding

In het ASO is de seksegregatie niet zo groot als in het TSO en BSO. In de humane wetenschappen en talen zijn

Latijn-moderne talen					<p>vooral meisjes sterker aanwezig. Jongens zijn meer te vinden in de exact-wetenschappelijke richtingen. De overheid steunde de laatste jaren diverse projecten om meisjes warm te maken voor een studiekeuze in de wetenschappen.</p> <p>Meisjes zijn sterker vertegenwoordigd in sociaal-technische wetenschappen en secretariaat-talen. Meer jongens dan meisjes kiezen voor informatica. Ongeveer evenveel meisjes als jongens volgen handel.</p> <p>In het BSO is de seksesegregatie het sterkst. Verzorging scoort zeer hoog bij meisjes en hout scoort hoog bij jongens.</p> <p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Moet de focus enkel liggen op richtingen die leiden naar de invulling van knelpuntberoepen? De knelpuntberoepen hebben op het eerste zicht grotendeels profielen voor zogenaamd traditionele mannelijke en vrouwelijke beroepen. Bij het Se-n-Se niveau en bepaalde richtingen bij HBO5 moet er aandacht zijn voor</p>
Latijn-wetenschappen					
Economie-moderne talen					
Moderne talen-wetenschappen					
Latijn-wiskunde					
Economie-wiskunde					
Wetenschappen-wiskunde					
TSO					
Sociale en technische wetenschappen					
Secretariaat-talen					
Handel					
Boekhouden-informatica					
BSO					
Verzorging					
Kantoor					
Houtbewerking					

De Vlaamse regering keurde op 30 januari 2009 een ontwerpdecreet goed dat "**secundair-na-secundair**" onderwijs en **hoger beroepsonderwijs** invoert. De bestaande opleidingen (bv. zevende jaar technisch secundair onderwijs en hoger onderwijs sociale promotie) worden gemoderniseerd. Daarnaast zal ook de oprichting van nieuwe opleidingen gericht aangemoedigd worden. Het is een niveau met heel beroepsgerichte opleidingen, die vaak naar een knelpuntberoep leiden. Het kan ook een opstap zijn naar de bachelors in de hogescholen. Opleidingen die leiden tot een kwalificatieniveau 4 volgens het Europese raamwerk, en die je pas kan volgen als je al een diploma secundair op zak hebt, worden ondergebracht in het secundair-na-secundair (naar analogie met Bachelor-na-Bachelor en Master-na-Master), of afgekort Se-n-Se. Het gaat om opleidingen waarmee je je na een initiële technische of beroepsopleiding kan specialiseren en die doorgaans 1 à 1,5 jaar (of 60 tot 90 studiepunten) in beslag nemen. Vandaag zijn dit de zevende specialisatiejaren in TSO en KSO. Voorbeelden van bestaande opleidingen zijn apotheekassistent, chemische procestechnieken, industriële onderhoudstechnieken, leefgroepenwerking, internationaal transport en goederenverzending. Nieuwe

<p>opleidingen die momenteel worden voorbereid zijn vliegtuigtechnieken en integrale veiligheid. Wie een Se-n-Se opleiding afwerkt krijgt een certificaat. Opleidingen die leiden tot een kwalificatieniveau 5 zullen in de toekomst behoren tot het Hoger Beroepsonderwijs, kortweg HBO₅. Het gaat om de huidige HOSP-opleidingen, maar ook om de vierde graad verpleegkunde van BSO. Mensen die deze opleidingen hebben gevolgd, kennen uiteraard grondig hun vak, maar kunnen daarenboven ingezet worden om op de werkvloer in te staan voor de dagelijkse planning en organisatie (bv. ploegbaas, winkelmanager, ...). De opleidingen nemen 90 tot 120 studiepunten in beslag (dat stemt overeen met 1,5 tot 2 jaar voltijdse opleiding). Wie afstudeert krijgt een graduaatsdiploma. Meer info: http://www.vlaanderen.be/servlet/Satellite?c=NB_Nieuwsbericht&cid=1233211308406&lang=NL&lyt=1106745974281&p=1106040582718&pagename=nieuwsberichten%2FNB_Nieuwsbericht%2FNieuwsbericht&site=nieuwsberichten</p> <p>In 2010 zouden de eerste nieuwe opleidingen kunnen starten.</p>	<p>meisjes/vrouwen om ze er naartoe te leiden. In die zin moeten de nodige randvoorwaarden gecreëerd worden. Het omgekeerde geldt bij zorgopleidingen/beroepen, waar er aandacht moet gaan naar jongens.</p> <p>Van belang zijn de gendergerelateerde randvoorwaarden voor een zeer diverse groep die voor deze opleidingen in aanmerking komt. Er moeten ook maatregelen genomen worden inzake leer- en arbeidsattitudes en omkadering om te kunnen leren. Er is specifieke aandacht nodig voor (jonge) singles en eenoudergezinnen; ook financieel en dat betreft dan de toegang tot studietoelagen zowel voor Se-n-Se als voor HBO5.</p> <p>De externe voordrachthouders in Se-n-Se: noodzaak van genderevenwicht bij degenen die als rolmodel fungeren en ook evenwicht allochtoon/autochtoon. Vermits zal worden uitgegaan van beroepscompetentieprofielen opgesteld door de sectoren zelf via de SERV, vragen wij dat de commissie diversiteit van de SERV ook rekening houdt met de genderinvalshoek.</p>
<p>Deeltijds secundair onderwijs M: 2.202 (= 32,91%); j: 4.487; 6.689</p>	<p>Meisjes zijn minder aanwezig in het deeltijds secundair onderwijs</p>

					(33%)
Hoger onderwijs: aantal inschrijvingen 2007-2008					
	v	%	m	t	
Professioneel gericht hoger onderwijs hoge scholen	46.429	58,02	33.581	80.010	
Academisch gericht hoger onderwijs hogescholen	9.977	41,28	14.187	24.184	
<i>1996-1997 aantal studenten hogeschoolonderwijs</i>		<i>53,5 %</i>	<i>46,5%</i>	<i>93.976</i>	
Academisch gericht hoger onderwijs universiteiten	35.638	55,36	28.734	64.372	
<i>1996-1997</i>		<i>50,1</i>	<i>49,9%</i>	<i>56.416</i>	
Hogescholen: inschrijvingen per studiegebied 2007-2008					
PBA + één cyclus					
	v	%	m	t	
architectuur	1.066	57	804	1.870	
audiovisuele en beeldende kunst	90	49,45	92	182	
biotechniek	874	48,79	917	1.791	
gezondheidszorg	9.944	85,42	1.774	11.718	
handelswetenschappen en bedrijfskunde	11.640	47,09	13.078	24.718	
industriële wetenschappen en technologie	1.249	11,93	9.214	10.463	
muziek en podiumkunsten	41	83,67	8	49	
nautische wetenschappen	3	0,26	109	112	
onderwijs	12.646	71,79	4.969	17.615	
sociaal-agogisch werk	44.429	55,52	33.581	80.010	
totaal	46.429	58,02	33.581	80.010	
ABA + MA + twee cycli					
	v	%	m	t	
architectuur	1.397	57,75	1.022	2.419	
audiovisuele en beeldende	1.977	53,63	1.709	3.686	
					Jonge vrouwen zijn in de meerderheid in de hogescholen. Bij de professionele bacheloropleidingen (ca. 60% meisjes) zijn ze opvallend oververtegenwoordigd in de gezondheidszorg, muziek- en podiumkunsten en onderwijs. Ze zijn erg weinig aanwezig in de industriële wetenschappen en technologie en in de nautische wetenschappen.
					Bij de academische bacheloropleidingen zijn er minder meisjes (ca. 37%) dan

kunst					jongens. Meisjes zijn ca. 60% aanwezig in de gecombineerde studiegebieden architectuur en/of IWT en in de gezondheidszorg maar opvallend weinig in de industriële wetenschappen en technologie en in de nautische wetenschappen.
biotechniek	168	45,04	205	373	
gecombineerde studiegebieden: architectuur en/of IWT	107	63,31	62	169	
gezondheidszorg	553	60,37	363	916	
handelswetenschappen en bedrijfskunde	1.881	39,81	2.843	4.724	
industriële wetenschappen en technologie	735	11,18	5.835	6.570	
muziek en dramatische kunst	214	55,29	173	387	
muziek en podiumkunsten	706	51,79	657	1.363	
nautische wetenschappen	57	13,57	363	420	
productontwikkeling	88	25,36	259	347	
totaal	7.883	36,88	13.491	21.374	
Universiteiten: inschrijvingen per studiegebied					Er zitten meer meisjes (55%) dan jongens aan de universiteiten. De meeste studentes zijn te vinden in de studiegebieden sociale en gezondheidswetenschappen, psychologie en pedagogische wetenschappen en taal- en letterkunde. Jongens zijn oververtegenwoordigd in toegepaste wetenschappen, wetenschappen en toegepaste economische wetenschappen. In alle wetenschappelijke opleidingen vergroot de seksesegregatie: humane medische richtingen vrouwelijken en exacte wetenschappen vermannelijken. Enkel in de toegepaste
	v	%	m	t	
archeologie en kunstwetenschappen	858	69,41	378	1.263	
bewegings- en revalidatiewetenschappen	1.191	50,85	1.151	2.342	
biomedische wetenschappen	1.175	69,36	519	1.694	
diergeneeskunde	1.232	76,85	371	1.603	
economische en toegepaste wetenschappen	3.082	39,98	4.625	7.707	
farmaceutische wetenschappen	1.436	75,73	460	1.896	
gecombineerde studiegebieden	989	58,9	689	1.896	
geneeskunde	2.931	62,07	1.791	4.722	
geschiedenis	851	37,35	1.427	2.278	
godgeleerdheid, godsdienstwetenschappen en kerkelijk recht	198	43,61	256	454	

politieke en sociale wetenschappen	2.952	54,78	2.436	5.388
psychologie en pedagogische wetenschappen	5.775	82,37	1.236	7.011
rechten, notariaat en criminologische wetenschappen	5.435	58,71	3.821	9.256
sociale gezondheidswetenschappen	760	93,02	57	817
taal - en letterkunde	2.800	73,72	987	3.798
tandheelkunde	283	62,19	172	455
toegepaste biologische wetenschappen	938	45,48	1.124	2.062
verkeerskunde	28	27,18	75	103
wetenschappen	1.339	31,05	2.973	4.312
wijsbegeerte en moraalwetenschappen	333	36,47	580	913
totaal	35.638	55,36	28.734	64.372

biologische wetenschappen scoren meisjes goed. Meisjes die in het ASO in een wetenschappelijke richting zaten, stappen af van deze keuze wanneer ze doorstromen naar de universiteit.

De **seksesegregatie in het secundair en hoger onderwijs** tussen de zogenaamde harde en zachte richtingen weerspiegelt zich ook op de **arbeidsmarkt**.

Oorzaken van de seksestereotiepe studiekeuzen worden als volgt omschreven:

- verschillende opvoeding thuis en op school en via de media; verschillende sociaal en cultureel passend geachte gedragingen; dus seksspecifieke rolpatronen
- verschillende motieven: meisjes hebben sociale motieven (inhoudelijk boeiende beroepen en contacten met mensen); jongens hebben vaker materialistische motieven (loon, prestige en tewerkstellingskansen)
- voorbeeld van de ouders: stereotiepe studiekeuze wordt vaak van generatie op generatie doorgegeven
- seksestereotype beeld van bepaalde beroepen dat leeft in hoofden van bepaalde jongeren als reden voor (gebrek aan) succes van bepaalde studierichtingen
- socialisering: meisjes worden van kleins af aan geleerd zich tevreden te stellen, niet te hoog te grijpen en braaf te zijn met als gevolg minder zelfvertrouwen en lage succesverwachtingen; op school weinig vrouwelijke directie-rolmodellen

<p>De keuze van de studierichting bepaalt ook vaak de economische sector waarin men terecht komt.</p> <p>Good practices voor genderbewuste keuzes OriënTO van de Arteveldehogeschool, WetenschapsAward van de KH Kempen, Venus van de dienst Beroepsonderwijs van het Departement onderwijs, Beroepenhuis Gent</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Inventaris/databank van good practices voor genderbewuste keuzes en bekendmaking naar scholen (die het kunnen gebruiken naar leerlingen toe).</p>
<p>Studiekeuze hoger onderwijs Onderzoeken tonen aan dat de keuze hoofdzakelijk gebeurt op basis van motieven die intrinsiek van aard zijn: omdat de vakken interessant zijn of omdat de opleiding leidt tot een beroep dat boeit. Ook extrinsieke motieven spelen een rol: een goede job of goede arbeidsvoorwaarden. Verder is er de matchingtheorie: personen proberen hun eigen zelfbeeld op een optimale manier te matchen aan het beroep dat ze willen uitoefenen; meisjes kiezen bijvoorbeeld richtingen waarin zij later zichzelf zien werken en in functie van hun eigen vrouwbeeld. Interesse en de wens tot zelfontplooiing blijken toch het sterkst door te wegen. Sociale motieven primeren bij studenten geneeskunde, psychologie, sociale hogeschool, lerarenopleiding en verpleegopleiding. Materiële motieven primeren bij studenten in economische richtingen. Rol van ouders: Hoog opgeleide moeders zijn geen voorbeeld voor hun dochters. De studiekeuze van dochters varieert volgens het onderwijsniveau van de vader. Ongeacht de positie van de moeder komen dochters van vaders met een hogere opleiding eerder in wiskundige richtingen terecht. De variatie bij zonen wordt wel bepaald door het diploma van de moeder. Hooggeschoolde moeders hebben een effect op 'vrouwelijke' studiekeuze van hun zonen.</p>	<p>Oplossingen in de literatuur en in onderzoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - roldoorbreking - aandacht voor verborgen leerplan (waarin vrouwen niet of slechts in traditionele rollen voorkomen) - meer vrouwelijke leerkrachten voor exacte wetenschappen - gesprekken, getuigenissen, rolmodellen - positiever beeld van mannen in zorgberoepen
<p>Personeel</p>	
<p>Basisonderwijs</p> <p><u>Bestuurs- en onderwijzend personeel</u> FTE januari 2008 gewoon basisonderwijs</p>	<p>Hoe lager het onderwijsniveau, hoe meer vrouwen er werken. Het geslacht van de leerkrachten heeft volgens onderzoek geen invloed op de prestaties en het</p>

	v	%	m	t
Vastbenoemden	27.846	81,54	6.301	34.147
Tijdelijken	10.691	88,49	1.390	12.081
Totaal	38.537	83,36	7.691	46.228

buitengewoon basisonderwijs

	v	%	m	t
Vastbenoemden	3.289	79,65	840	4.129
Tijdelijken	1.412	85,06	284	1.660
Totaal	4.701	81,20	1.088	5.789

Andere personeelsleden FTE januari 2008

gewoon basisonderwijs

	v	%	m	t
Vastbenoemden	2.268	88,69	289	2.557
Tijdelijken	1.252	81,14	291	1.543
Totaal	3.520	85,85	580	4.100

buitengewoon basisonderwijs

	v	%	m	t
Vastbenoemden	1.481	85,16	258	1.739
Tijdelijken	813	87,51	116	929
Totaal	2.294	85,98	374	2.668

gedrag van de leerlingen. Dit geldt zowel voor variabelen jongens/meisjes, allochtoon/autochtoon, kinderen uit lagere en hogere sociale milieus.

Toch is er een tekort aan mannelijke rolmodellen.

Dus: pleiten voor meer kleuterleiders en lagere schoolmeesters.

Mannelijke leerkrachten in het secundair onderwijs geven vooral exacte en technische vakken.

Vooraf mannen staan aan het hoofd van scholen.

Volgens onderzoeken worden vrouwelijke leerkrachten liever geen directeur omdat het ver afstaat van de reden waarom ze leerkracht zijn geworden; ook vrezden ze een moeilijke combinatie werk en privé-leven.

De Vrouwenraad vraagt

- duo-banen directiefuncties; zou ook managementfuncties bij vrouwelijk onderwijzend personeel aantrekkelijker maken
- status en lonen beroep leerkracht opkrikken om

					mannen aan te trekken
Secundair onderwijs Bestuurs- en onderwijzend personeel FTE januari 2008					Het vrouwelijk personeel is in de meerderheid.
Gewoon secundair					
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	23.612	56,81	17.951	41.563	
Tijdelijken	9.058	61,65	5.634	14.692	
Totaal	32.670	41,92	23.585	56.255	
Buitengewoon secundair					
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	2.195	57,04	1.653	3.848	
Tijdelijken	1.102	64,18	615	1.717	
Totaal	3.297	59,24	2.268	5.565	
Andere personeelscategorieën FTE januari 2008					
Gewoon secundair					
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	3.546	70,05	1.516	5.062	
Tijdelijken	1.172	66,69	588	1.760	
Totaal	4.718	69,15	2.104	6.822	
Buitengewoon secundair					
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	489	77,12	145	634	
Tijdelijken	309	84,42	57	366	
Totaal	798	79,8	202	1.00	
Hogescholen in FTE januari 2008 Bestuurs- en onderwijzend personeel					In hogescholen is er een overvloed aan mannelijke rolmodellen. Vrouwen bekleden meer assistent-functies.
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	2.174	44,40	2.522	4.896	

Tijdelijken	1.585	53,89	1.356	2.941	
Totaal	3.759	49,22	3.878	7.637	
Andere personeelscategorieën					
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	839	65,75	437	1.276	
Tijdelijken	432	66,66	216	648	
Totaal	1.271	66,06	653	1.924	
Universiteiten 2007					
Academisch					
	v	%	m	t	
Zelfstandig	456,7	17,95	2.085,9	2.542,1	
Assisterend	913,7	51,09	874,7	1.788,4	
totaal	1.370,0	31,63	2.960,5	4.330,5	
Administratief en technisch: v: 2.020,2 (= 52,28%); m: 1.843,3; t: 3.863,5					
Centra voor leerlingenbegeleiding januari 2008					
	v	%	m	t	
Vastbenoemden	1.599	78,42	440	2.039	
Tijdelijken	687	91,96	60	747	
Totaal	2.286	82,05	500	2.786	
Schoolprestaties					
<p>Vanaf het secundair onderwijs vergroten de verschillen in schoolprestaties tussen meisjes en jongen. In het zesde jaar secundair heeft 44,7% van de jongens schoolvertraging tegenover 30,6% van de meisjes.</p> <p>Er zijn geen duidelijke verklaringen maar het is niet ondenkbaar dat de zogenaamde mannelijke waarden of het zogenaamde machogedrag hier een rol spelen. Enkele mogelijke verklaringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de steeds moeilijkere verzoening van wie jongeren horen te zijn, zowel thuis, op school en binnen hun peergroup - jongens zouden te hoog mikken en meisjes te laag - een gebrek aan mannelijke rolmodellen in de jonge jaren voor jongens; het 					
<p>Het vrouwelijk zelfstandig personeel is duidelijk in de minderheid. Bij het assisterend personeel in er gelijkheid v/m.</p>					
<p>Het CLB-personeel is overwegend vrouwelijk.</p>					
<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <ul style="list-style-type: none"> - leerlingen moeten een studierichting op maat kunnen kiezen - een scheve verdeling in onderwijsstructuur m/v is onwenselijk - vervroeging schoolplicht naar 5 jaar zodat allochtone kinderen het 					

vrouwelijk karakter van de school valt moeilijk te rijmen met hun mannelijkheid; school wordt beschouwd als een vrouwenzaak; tegen dat ze naar universiteit of hogeschool zouden gaan kan invloed mannelijke rolmodellen hen niet meer overtuigen; daarom zouden ze op dat niveau ook minder presteren dan meisjes

Leesvaardigheid en wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid

http://www.ond.vlaanderen.be/schooldirect/bijlagen0102/Pisa/pisa_samen.htm

Leerprestaties van 15-jarigen in Vlaanderen vergeleken met andere landen; resultaten van 2000. Samenvatting:

Vlaamse jongeren horen bij de besten van de wereld op vlak van leesvaardigheid en wiskundige geletterdheid, en bij de subtop voor wetenschappelijke geletterdheid. Deze goede resultaten werden gehaald zonder grote verschillen tussen de leerlingen met de hoogste en de laagste scores. De verschillen tussen leerlingen uit gezinnen met een hoge en lage sociaal-economische status zijn relatief groot. Leerlingen uit Vlaamse kansarmere milieus presteren even goed als vergelijkbare groepen in het buitenland. Leerlingen uit gezinnen met een hogere sociaal-economische status halen echter ongewoon hoge prestaties. Zoals in alle landen zijn meisjes leesvaardiger dan jongens. In het algemeen zijn er in Vlaanderen maar kleine verschillen tussen jongens en meisjes voor wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid. Het beeld verschilt wel naargelang van de onderwijsvormen. In het ASO doen jongens het bijvoorbeeld wel significant beter voor wiskunde en wetenschappen en is het voordeel voor meisjes op leesvaardigheid niet meer significant.

De leesprestaties van leerlingen die in België geboren zijn maar van wie beide ouders in het buitenland zijn geboren, liggen veel lager dan die van leerlingen met minstens één in België geboren ouder. De verschillen in Vlaanderen zijn groot en groter dan in elk ander land. Leerlingen die thuis geen Nederlands spreken hebben zonder twijfel een taalhandicap. Het Vlaams onderwijs slaagt er minder goed in om die handicap te compenseren.

Onderzoeken i.v.m. prestaties

Onderzoeksvragen

Wat wordt er gemeten?

Op microniveau

scores op tests, toetsen en examens. Onderzoeken focussen op verschillen in intelligentiescores, verschillen bij gestandaardiseerde tests (vooral prestatieverschillen

Nederlands op tijd onder de knie krijgen

- achterstand van jongens: werken aan hun attitudes en het daarmee samenhangende gedrag
- meer onderzoek naar het waarom jongens minder graag naar school gaan, waarom ze minder goed hun best (willen) doen
- leerkrachten moeten meer aandacht hebben voor attitudes van lesgroepen (niet enkel van individuele leerlingen)

in wiskunde, wetenschappen, taal) en verschillen in schoolcijfers.

Op macroniveau

Sekseverschillen in schoolloopbanen: frequentie van zitten blijven, uitval, studiekeuzes in ASO, BSO, TSO en KSO en bij onderwijsniveaus (secundair en hoger); ook andere factoren zoals opleidingsniveau ouders of sociaal-economische status

Welke soort toetsen?

Formatieve: meisjes scoren beter

Summatieve: jongens scoren beter

Niet-gestandaardiseerde en gestandaardiseerde intelligentietests

Resultaten uit onderzoeken secundair onderwijs

Intelligentietests: jongens behalen hogere scores; ze doen het beter op de onderdelen waarin spatiale percepties en mentale rotaties belangrijk zijn en op onderdelen waarin abstract redeneren centraal staat. De verschillen j/m in intelligentie blijken van zeer kleine grootte-orde.

Nederlands: normaalvorderende meisjes doen het beter dan normaalvorderende jongens.

Leesvaardigheid: meisjes doen het significant beter dan jongens

Wiskunde: normaalvorderende meisjes doen het minder goed dan normaalvorderende jongens in het begin van het secundair maar op het einde van de eerste graad doen ze het iets beter. Jongens halen deze achterstand in tijdens de tweede en derde graad.

Relatief meer jongens dan meisjes kiezen dan voor studierichtingen met een zwaarder pakket voor wiskunde. Deelgebieden: jongens behalen voor alle deelgebieden hogere scores maar voor getallen, metingen en gegevens zijn de verschillen significant.

Wetenschappen: jongens doen het beter voor alle deelgebieden.

Variabiliteit: jongens zijn meer variabel in cognitieve vaardigheden: op verscheidene taken scoren ze zowel extreem hoger als lager dan meisjes. Dit kan verklaren waarom meer jongens leerproblemen hebben en doorverwezen worden naar buitengewoon onderwijs.

Participatie:

- Instroom in secundair: meisjes en jongens maken andere keuzes (zie hoger)
- Zittenblijven: in elk van de 6 leerjaren (in de vier onderwijsvormen en de drie netten) een merkbaar grotere proportie zittenblijvers bij jongens dan bij meisjes; bv. 2003-2004: 7,42% van de jongens en 4,17% van de meisjes. Het sterke geslachtsverschil is er zowel bij leerlingen met Belgische nationaliteit als bij leerlingen met een andere nationaliteit en hier variëren de verschillen

sterker naar nationaliteit dan naar geslacht.

- Watervalstelsel: zowel bij zittenblijvers als bij doorstromers; sterkere cascadelooppaden bij jongens, wellicht omdat ze vaker dan meisjes starten met onrealistische ambities.
- Schoolse achterstand (schoolachterstand of schoolse vertraging): het niet op leeftijd zitten. Oorzaken: zittenblijven, ziekte, a-typische studie-overgangen. Seksverschillen schoolachterstand zijn de laatste decennia afgenomen (vroeger meer jongens) vooral in het lager onderwijs. In het secundair onderwijs bereikt 51% van de jongens het zesde jaar zonder vertraging; iets meer dan 30% van de meisjes heeft dan schoolachterstand opgelopen en bijna 45% van de jongens.
- Meer meisjes dan jongens behalen het diploma secundair onderwijs: 60% 6 jaar na de aanvang en bij jongens: 44%.

Universitair onderwijs

Meisjes en jongens halen verschillende slaagcijfers. Meisjes uit sterke wiskundige vooropleidingen doen het significant beter dan jongens.

Voor het afhaken tijdens de eerste zittijd blijkt de vooropleiding en sociale afkomst van belang. Ook traditioneel ingestelde vrouwelijke studenten blijken eerder af te haken dan niet-traditionele vrouwelijke studenten.

Voor de tweede zittijd is er een dubbel gendereffect: meisjes doen het beter dan jongens en kinderen van moeders met een hoog diploma doen het beter; geen effect van vooropleiding. Reden: beter inzicht en leervaardigheid of motivatie en doorzettingsvermogen?

Verklaringsmodellen voor prestatieverschillen (in onderzoeken)

Biologische factoren

Verschillen in hersenstructuur zouden te verklaren zijn vanuit hormonen en geven een verklaring voor de verschillen in ruimtelijk inzicht, articulatie, spreekvaardigheid; past in het verschillendenken. De eventuele biologische predispositie is gevoelig voor contextuele factoren.

Psychologische factoren

- Sekserolsocialisatie: proces waarbij men zich gedragingen en verwachtingen, die volgens de maatschappij bij een bepaalde sekse behoren, eigen maakt. Dit wordt ook genderrol genoemd.
- Interesseverschillen
- Rol van percepties en verwachtingen; van ouders, leerkrachten, kinderen zelf

<p><u>Sociale factoren</u> De verschillende factoren in de sociale omgeving van leerlingen zijn o.a. gezin, leeftijdsgroep of 'peers', media en cultuur, vrijetijdsbesteding,... en de invloed van de SES (sociaaleconomische status), van het opleidingsniveau van de ouders, de invloed van de etnische afkomst. Deze groepen van factoren hebben volgens verschillende onderzoekers een invloed op de verschillen in studiekeuzes en -prestaties.</p> <p><u>Onderwijskundige factoren</u> De leerkrachten vormen hier de hoeksteen - feminisering; andere onderzoeksthema's zijn schoolse attitudes, de lesgroep (gemengd of apart?) en de invloed van de klas.</p> <p>Onderzoek: Wit krijgt schrijft beter (2007) http://www.vub.ac.be/TOR/main/nieuws/2007/wit_krijt/ De schoolloopbaan van veel allochtone jongeren verloopt erg problematisch: een groot deel van hen start in het secundair onderwijs reeds met een achterstand, ze volgen in veel mindere mate het algemeen secundair onderwijs en blijven vaker zitten dan hun autochtone leeftijdsgenoten. Ongeveer de helft van de allochtone jongeren van Turkse en Noord-Afrikaanse origine verlaat in Vlaanderen het secundair onderwijs zonder diploma. Van de Turkse en Noord-Afrikaanse allochtonen begint minder dan 20% van de jongens en 25% van de meisjes aan het hoger onderwijs, bij de autochtone jongeren is dit respectievelijk 57% van de jongens en 71% van de meisjes. Doorgaans worden drie clusters van verklaringen onderscheiden. Een eerste cluster focust op de mogelijk nadelige gevolgen van aanpassingsproblemen die migranten ervaren wanneer ze hier aankomen (het zogenaamde 'aanpassings- of integratieperspectief'). Een tweede cluster van verklaringen beschouwt de problematische schoolloopbanen van allochtone jongeren als het gevolg van een nadelig ouderlijk milieu (het zogeheten 'achterstandsperspectief'). Mochten allochtone jongeren uit gelijkaardige socio-economische milieus afkomstig zijn als autochtone jongeren dan zou ook hun schoolloopbaan minder problematisch verlopen. Een derde cluster van verklaringen benadrukt vooral het belang van de mentale en praktische steun van de ouders, broers en zussen en leeftijdsgenoten.</p>	
<p>Studietoelagen Aanvragen 2007-2008 Secundair onderwijs: - aanvragen: 135.057 - toegekende studietoelagen: 102.240 Hoger onderwijs: bachelor en master - aanvragen: 56.648</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt Conform de aanbevelingen van de Gezinsbond (memorandum 2009): structurele maatregelen om de kosten in het secundair</p>

<p>- toegekende studietoelagen: 38.593</p>	<p>onderwijs te drukken. Dit zijn bijvoorbeeld een maximumfactuur en gratis leermiddelen (handboeken en benodigdheden). In afwachting van structurele ingrepen, kan het studietoelagenstelsel aangepast worden en dit voor alle onderwijsniveaus: verhoging van bedrag en automatische indexering tot de maximumtoelage de kosten dekt; studietoelagen in secundair onderwijs differentiëren op basis van de kosten; de toegelaten inkomensgrenzen verhogen en jaarlijks automatisch indexeren; studietoelagenstelsel invoeren binnen volwassenenonderwijs; automatische toekenning aan de rechthebbenden; aanpassing regelgeving in functie van veranderende gezinssituaties (enkel rekening houden met inkomen van de ouder die de kinderen ten laste heeft in jaar van feitelijke scheiding en niet-meetellen van alimentatie betaald voor kinderen bij berekening van studietoelagen).</p>
<p>Onderwijs-arbeidsmarkt</p>	
<p>Ongekwalficeerde uitstroom Deze uitstroom schommelt al jaren tussen 10 en 12%. De schoolverlatersstudie van de VDAB toont dat de kansen van jongeren met een kwalificatie verdubbelen. http://www.vdab.be/trends/schoolverlaters/schoolv2007.pdf voorbeeld: tweede graad secundair ASO: 331 schoolverlaters waarvan 205 jongens en 126 meisjes.</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt De begeleiding van laatstejaars in de overgang naar het hoger onderwijs moet genderneutraal zijn, professioneel en</p>

<p>Voor jongens is de uitstroom het sterkst met ongeveer 1 op 5, één jaar na het einde van de leerplicht. Bij meisjes gebeurt de grootste daling in de deelname van het onderwijs, ook ongeveer één op vijf, pas twee jaar later.</p>	<p>onbevooroordeeld.</p> <p>Onderzoek naar wat er gebeurt met jongeren die een ASO-diploma behalen (vooral meisjes), een hogeschoolopleiding starten maar deze niet afmaken. Wat zijn hun perspectieven? Waar komen ze terecht?</p> <p>Preventief werken en van bij de start in het basisonderwijs een degelijke leerling- en leerbegeleiding, attitudebegeleiding uitbouwen met aandacht voor kansengroepen.</p>																			
<p>Arbeidsmarktpositie van schoolverlaters 2005-2006: Laaggeschoolde schoolverlaters: vrouwen (30,7%) zijn vaker werkzoekend na één jaar dan mannen (25,4%). Diploma secundair (middengeschoold): evenveel vrouwen (13,4%) als mannen (13,3%) Hooggeschoolden: vrouwen (6,7%) iets minder vaak werkzoekend dan mannen (7,5%) na één jaar.</p> <p>Studierichting en kansen op werk</p> <table border="1" data-bbox="188 1102 1296 1337"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Studierichting</th> <th colspan="2">Aantal schoolverlaters</th> <th colspan="2">Aandeel schoolverlaters nog werkzoekend na 1 jaar</th> </tr> <tr> <th>v</th> <th>m</th> <th>v</th> <th>m</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>TSO</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Electromechanica</td> <td>10</td> <td>590</td> <td>0,0</td> <td>7,6</td> </tr> </tbody> </table>	Studierichting	Aantal schoolverlaters		Aandeel schoolverlaters nog werkzoekend na 1 jaar		v	m	v	m	TSO					Electromechanica	10	590	0,0	7,6	<p>In het BSO geraken afgestudeerden van toegepaste verpleegkunde gemakkelijk aan een baan. Thuis- en bejaardenzorg scoort ook goed. Meisjes zijn oververtegenwoordigd in deze afstudeerrichtingen. Kantooradministratie en gegevensbeheer doen het minder goed: 1 op 5 is na één jaar nog op zoek naar een job.</p> <p>In het TSO doen de richtingen electromechanica, elektrische installatietechnieken (overwegend jongens) en gezondheid- en welzijnswetenschappen (overwegend meisjes) het goed voor de arbeidsmarkt. De</p>
Studierichting		Aantal schoolverlaters		Aandeel schoolverlaters nog werkzoekend na 1 jaar																
	v	m	v	m																
TSO																				
Electromechanica	10	590	0,0	7,6																

Gezondheids- en welzijnswetenschappen	420	110	7,3	10,3	<p>administratief gerichte afstudeerrichtingen doen het minder goed.</p> <p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Onderzoek naar het civiele effect van bepaalde richtingen, bijvoorbeeld 'hairdresser'; (probleem van toeleiding naar het beroep; ze volgen de opleiding maar ze oefenen daarna het beroep niet uit omwille van de onaantrekkelijkheid, moeilijke arbeidsomstandigheden, lage lonen,...).</p>
Electrische installatietechnieken	10	580	12,5	8,6	
Jeugd- en gehandicaptenzorg	410	140	11,3	11,9	
Sociale en technische wetenschappen	970	320	12,1	19,2	
Boekhouden-informatica	270	490	14,7	16,7	
Handel	690	680	16,0	17,6	
Secretariaat-talen	510	270	15,0	21,0	
BSO					
Toegepaste verpleegkunde	760	90	0,7	1,1	
Thuis- en bejaardenzorg	710	40	7,9	13,6	
Verzorging	590	80	18,2	10,1	
Kinderzorg	970	30	13,5	36,0	
Kantooradministratie en gegevensbeheer	1120	650	21,8	23,0	
Erkenning van buitenlandse diploma's en elders verworven competenties (niet-EU)					
Gelijkwaardig erkennen van buitenlandse diploma's hooggeschoolde allochtone vrouwen en aspecten van diplomagelijkschakeling					

<p>Heel wat vrouwenverenigingen met verschillende achtergronden zijn bij ons aangesloten. We merken dat vrouwelijke nieuwkomers, vrouwelijke vluchtelingen of asielzoeksters met een universitair of HOBU-diploma het moeilijk hebben om een gepaste job te vinden.</p> <p>De mogelijkheden op de arbeidsmarkt zijn beperkt omdat sommige buitenlandse diploma's niet of moeilijk als gelijkwaardig erkend worden in België. De procedures zijn niet voor iedereen even transparant en duren soms lang. Er moeten maatregelen genomen worden die een betere en snellere valorisatie van hun kwalificaties toelaat. In de groep vrouwelijke nieuwkomers nemen de vrouwelijke vluchtelingen en asielzoeksters een specifieke plaats in. Opleiding, diploma's, kwalificaties en bewijsstukken van competenties worden steeds belangrijker voor de positieversterking en zelfstandigheid van vrouwen in de huidige kennismaatschappij. De Vrouwenraad wil erover waken dat er rekening gehouden wordt met de positie van deze hooggeschoolde allochtone vrouwen.</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Buitenlandse diploma's: de academische gelijkwaardigheid, de gedeeltelijke gelijkwaardigheid binnen het Hoger Onderwijs; de niveaubepaling; het verkennend gesprek als pistes behouden</p> <p>De Vlaamse overheid kan zo het begeleiden naar werk op niveau voor hooggeschoolde allochtone vrouwelijke nieuwkomers, vrouwelijke vluchtelingen en asielszoeksters garanderen.</p> <p>De Vlaamse overheid moet blijven tegemoetkomen aan de nood aan informatie, begeleiding en advies van de aanvragers Informatie over de waarde van diploma's en de situatie in Vlaanderen kan mee verspreid worden door het inschakelen van het (vrouwen)middenveld.</p> <p>De Vlaamse overheid kan zo een pro-actief gendersensitief beleid voeren inzake de gelijkwaardigheid van buitenlandse diploma's en de erkenning van kwalificaties en competenties (zie p. 24).</p> <p>NARIC Vlaanderen wordt</p>
--	--

	<p>geconfronteerd met een stijgende toename van de aanvragen. Vrouwen moeten soms lang wachten op een beslissing. Er moet een vlotte afhandeling van de erkenningsonderzoeken in de toekomst gegarandeerd worden/blijven, zowel voor wat betreft de academische erkenning, de aanvragen tot niveaubepaling als het in stand houden van de procedure van het verkennend gesprek. Een snelle afhandeling bevordert immers de toegang tot opleiding en arbeidsmarkt.</p>
<p>Erkenning van elders verworven competenties Bij de erkenning van verworven competenties gaat het over elders (in het buitenland) en eerder (bekwaamheden die vroeger verworven werden), buiten het beroepscircuit ontwikkelde competenties.</p> <p>De Vrouwenraad formuleerde reeds in 2005 aanbevelingen over EVC van hooggeschoolde allochtone vrouwen. Zie aanbevelingen NVR : "Gelijkwaardig erkennen van elders of eerder verworven competenties van hooggeschoolde allochtone vrouwen"</p> <p>Gelijkwaardig erkennen van een diploma is altijd het eerste spoor De beste garantie voor werk op niveau blijft een officieel gelijkwaardig erkend diploma. Er moet dan ook pas in tweede instantie gezocht worden naar een andere manier die de valorisatie van buitenlandse kwalificaties en verworven competenties regelt zoals met de titels van beroepsbekwaamheid.</p>	<p>Het erkennen van buitenlandse = elders verworven competenties/vaardigheden van hooggeschoolde vrouwen van allochtone origine en de functie voor deze groep van de zogenaamde vroegere 'titels van beroepsbekwaamheid' is bedoeld als voorlopige uitweg wanneer een diplomagelijkwaardigheid (nog) niet kan.</p> <p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>aan de Vlaamse minister, bevoegd voor de beroepsomscholing en -bijscholing, de Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, en de Vlaamse minister, bevoegd</p>

	<p>voor de post- en parascolaire vorming, dat de lijst van de opgesomde ervaringsbewijzen genderneutraal zou zijn en hierdoor evenveel vrouwen als mannen zou aanspreken en een uitweg bieden.</p> <p>De Vrouwenraad vraagt een vertegenwoordiging in de SERV in de bevoegde commissies.</p> <p>Conform de Europese richtlijnen moet er verder gewerkt worden aan transparante procedures voor de erkenning van buitenlandse diploma's, verworven competenties en andere kwalificaties in het hoger onderwijs en in het volwassenenonderwijs door middel van is een kwalificatie- en opleidingsstructuur.</p>
<p>Gedrag leerkrachten tegenover leerlingen</p>	
<p>Volgens onderzoeken beschouwen leerkrachten meisjes als ijveriger, rustiger en serieuzer dan jongens. Jongens zouden meer inzichten hebben en verbanden kunnen leggen. Ze zijn ook storender in de klas. Leerkrachten focussen zich meer op jongens. Uit onderzoek blijkt ook dat hoge verwachtingen vanwege leerkrachten tot hogere resultaten leiden.</p> <p>Jongens die een opdracht succesvol beëindigen hebben dit zagezegd te danken aan hun intellectuele en communicatieve capaciteiten. Hun zelfbeeld wordt daardoor positief beïnvloed. Meisjes hebben goede resultaten, te danken aan hun ijver en inzet en in mindere mate aan hun verstand en dit komt niet ten goede aan hun academisch zelfbeeld.</p> <p>Bij vraagbeurten tijdens de les komen jongens 20% meer aan bod dan meisjes. Kinderen uit hogere sociale klassen komen ook vaker aan het woord. Meisjes krijgen 68% meer hulp bij een vraag en jongens hebben 51% voordeel op meisjes als ze hun</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Leerkrachten moeten gelijke verwachtingen hebben ten aanzien van meisjes en jongens. Voor dit aspect moet er aandacht zijn in de leerkrachtenopleiding. Omkering van rollen is geen optie.</p> <p>Het bewust maken van genderstereotiepe socialisatieprocessen en het besef dat men hieraan deelneemt kan</p>

<p>vinger opsteken. Dit betekent dat leerkrachten eerder een juist antwoord verwachten van jongens. Aan jongens worden meer wie-weet-wat vragen gesteld en aan meisjes meer herhalingsvragen. Recenter en grondiger onderzoek hierover toont aan dat de wie-weet-wat-vragen toch gelijkmatig verdeeld zijn over jongens en meisjes maar dat meisjes niet zo vlot hun vinger opsteken, wat dan weer wordt toegeschreven aan hun minder positief zelfbeeld.</p>	<p>een keerpunt betekenen.</p>																																							
<p>Geweld op school</p>																																								
<p>Verkrachtingen Uit de politiestatistieken blijkt dat er elke week minstens één verkrachting binnen de schoolmuren gebeurt. De politie vermoedt dat de werkelijke cijfers nog hoger liggen omdat veel feiten niet worden aangegeven. In 2005 waren er 54 aangiftes van verkrachtingen binnen de schoolmuren en in 2006 52. Het aantal aanrandingen bedroeg 122 in 2007. De helft van de daders zijn jongeren, de andere helft volwassenen. (Pers februari 2009)</p> <p>Tabel met cijfers van de federale politie: aantal verkrachtingen in schoolgebouwen in België</p> <table border="1" data-bbox="185 786 887 1386"> <thead> <tr> <th></th> <th>2007</th> <th>2008</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Lagere school</td> <td>11</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Kleuterschool</td> <td>17</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>Internaat</td> <td>6</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>Buitengewoon onderwijs</td> <td>7</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Middelbare school - niet verder bepaald</td> <td>12</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Middelbare school - algemeen onderwijs</td> <td>3</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Niet nader bepaald</td> <td>10</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Middelbare school - beroepsschool</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>Middelbare school - technisch</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Universiteit</td> <td>2</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Hoger onderwijs niet universitair</td> <td></td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>73</td> <td>88</td> </tr> </tbody> </table>		2007	2008	Lagere school	11	20	Kleuterschool	17	12	Internaat	6	18	Buitengewoon onderwijs	7	15	Middelbare school - niet verder bepaald	12	3	Middelbare school - algemeen onderwijs	3	9	Niet nader bepaald	10	2	Middelbare school - beroepsschool	4	5	Middelbare school - technisch	1	2	Universiteit	2	1	Hoger onderwijs niet universitair		1	Totaal	73	88	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Overleg en samenwerking tussen onderwijs en politie, o.a. in de zin van concretere cijfers (sekse, leeftijd slachtoffers en daders,...) en preventief beleid.</p>
	2007	2008																																						
Lagere school	11	20																																						
Kleuterschool	17	12																																						
Internaat	6	18																																						
Buitengewoon onderwijs	7	15																																						
Middelbare school - niet verder bepaald	12	3																																						
Middelbare school - algemeen onderwijs	3	9																																						
Niet nader bepaald	10	2																																						
Middelbare school - beroepsschool	4	5																																						
Middelbare school - technisch	1	2																																						
Universiteit	2	1																																						
Hoger onderwijs niet universitair		1																																						
Totaal	73	88																																						

Pesten en geweld

Vlaamse scholen kiezen bij pestgedrag nog te vaak voor de repressieve aanpak. Dit blijkt uit een onderzoek 'Pesten en geweld op school' van Gie Deboutte, onderzoeker van de KU Leuven. De no-blame-aanpak leidt tot 80% slaagkans. Deze methode pakt pesten aan zonder iemand te viseren of te bestraffen.

Uit onderzoek blijkt dat in Vlaamse scholen gemiddeld één kind op de vijf wordt gepest. Het gaat om bijna 1 op de 4 (23%) van alle leerlingen uit het lager onderwijs en 1 op de 7 (15%) van alle leerlingen uit het secundair onderwijs. In totaal 155.000 kinderen. Pesten komt het vaakst voor bij kinderen tussen 10 en 14 jaar. Ten minste 1 kind op de 20 krijgt wekelijks tot zelfs dagelijks met pesterijen af te rekenen. Het aantal pestkoppen ligt ook behoorlijk hoog. 15.9 % van de kinderen in het basisonderwijs en 12.3% van de jongeren in het secundair onderwijs pest andere leerlingen. Gemiddeld telt daarmee elke Vlaamse klas een leerling die pest en een leerling die gepest wordt. Cijfers wijzen uit dat jongens meer pesten dan meisjes. Jongens doen dat veeleer op een directe manier: uitschelden, pijn doen, eigendommen van leerlingen beschadigen ... Meisjes pesten minder vaak en geven de voorkeur aan indirecte pesterijen, zonder dat het tot een zichtbaar treffen komt: roddelen, uitsluiten, leugens rondstrooien, venijnige opmerkingen maken ... De pesterijen vinden in iets meer dan de helft van de gevallen plaats in de eigen klasgroep, vooral op ogenblikken dat de groep min of meer ontsnapt aan het toezicht van volwassenen, bijvoorbeeld tijdens het speekwartier en de middagpauze. Pesten gebeurt ook buiten de schoolpoort. In de buurt van de school en op weg naar huis, en sinds enige tijd ook via GSM en pc. Cyberpesten heeft de voorbije jaren z'n kop opgestoken. Het is laagdrempelig, onpersoonlijk en vaak anoniem. Er zijn niet noodzakelijk getuigen. Het inlevingsvermogen bij de cyberpestkop is nog kleiner dan bij face-to-face pestgedrag. Voor het slachtoffer komen de boodschappen even hard aan. Ze dreigen ook ieder moment van de dag binnen te lopen, en er is geen lichaamstaal of legende om interpretaties te nuanceren of bij te stellen. Bron: <http://www.ond.vlaanderen.be/beleid/toespraak/archief/2005/050419-pesten.htm>; cijfers gebaseerd op V. Stevens en P. Van Oost (1994) "Pesten op school: een actieprogramma". Gent, 143 pp. Geciteerd in het Beleidsplan ter preventie en bestrijding van geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op school, departement Onderwijs, november 2003.

Na de federale wet van 11 juni 2002 over de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk heeft het Ministerie van Onderwijs en Vorming samen met de vzw Limits een beleidsplan opgesteld ter preventie en bestrijding van geweld, pesten en ongewenst seksueel gedrag op school, zowel bij leraren als bij leerlingen. Elke school heeft dit plan ontvangen. Info: http://www.ond.vlaanderen.be/antisociaalgedrag/maatregelen/informatie_scholen.htm;

De Vrouwenraad vraagt

De versterking van het anti-pestbeleid op basis van de no-blame-aanpak.

Elke school stelt een plan van aanpak inzake geweld en anti-sociaal gedrag op. In het model/de instrumenten die de overheid aanreikt moet aandacht zijn voor gendergerelateerd geweld en bijgevolg moet dit ook doorsijpelen in de schoolplannen. Evaluatie en bijsturing moet ook voorzien worden.

<p>http://www.ond.vlaanderen.be/antisociaalgedrag/pgs/090310_pestten-volledig.pdf</p> <p>Iedere school is gedekt door een convenant met de politie.</p>	<p>Een onderzoek uitbesteden aan de wetenschappelijke wereld i.v.m. geweld op school: kan je of hoe kan je op basis van statistieken (welke?) een model maken om te monitoren.</p>
<p>Leerlingenparticipatie</p>	<p></p>
<p>Secundair onderwijs: http://www.ond.vlaanderen.be/publicaties/eDocs/pdf/180.pdf geen m/v cijfers over participatie aan leerlingenraad; het rapport toont de voordelen van het bestaan van een leerlingenraad op school aan. Leerlingenraad is niet verplicht. Het zijn enkel de leerlingen uit de groep 11-13 jaar die in aanmerking komen voor het bereiken van de 10% die de leerlingenraad verplicht maak.</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>In elke secundaire school moet er een leerlingenraad zijn die paritair v/m is samengesteld. Alle klassen/leerjaren moeten erbij betrokken worden; bij voorkeur leerlingenraad per graad. De leerlingenraden moeten de nodige begeleiding/ondersteuning krijgen en niet enkel adviserende bevoegdheid hebben maar ook een afgebakende beslissingsbevoegdheid. Deelnemers aan de leerlingenraad moeten de mogelijkheid hebben om een vorming hiervoor te volgen (bv. vergader- en rapportagetechnieken, meningsvorming,...). Leerlingenraden moeten ook over een eigen budget beschikken; weliswaar kan er niet volledig autonoom mee omgegaan worden. Elke school moet hierover ook een communicatiebeleid uitstippelen.</p>
<p>Ouderparticipatie</p>	<p></p>

<p>Ouderraden Oudercomités in basisscholen en ouderraden in secundaire scholen; ze zijn niet verplicht.</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt Te onderzoeken of het al dan niet aangewezen is om een ouderraad in elke school te installeren. Statistieken v/m Paritaire samenstelling v/m.</p>																																				
<p>Schoolraden De schoolraad bestaat uit een gelijk aantal (minimum twee) vertegenwoordigers van drie geledingen: de ouders, het schoolpersoneel en de lokale gemeenschap. In het secundair onderwijs worden daarenboven ook nog de vertegenwoordigers van de leerlingen mee opgenomen in de schoolraad. De directeur woont de vergadering van rechtswege bij met raadgevende stem.</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt Statistieken v/m Paritaire samenstelling v/m</p>																																				
<p>Pedagogische raden De oprichting van een pedagogische raad is verplicht als 10 % van de personeelsleden erom vraagt.</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt Statistieken v/m Paritaire samenstelling v/m</p>																																				
<p>Levenslang leren In 2006 bedraagt de participatie aan levenslang leren 8,4% terwijl het EU gemiddelde op 10% lag. Tegen 2010 zou een opleidingsdeelname van 12,5% moeten gerealiseerd zijn. Deelname aan levenslang leren is immers één van de structurele indicatoren in de Lissabonstrategie.</p> <table border="1" data-bbox="188 991 922 1394"> <thead> <tr> <th>%</th> <th>v</th> <th>m</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>25-39 jaar</td> <td>11,5</td> <td>11,2</td> </tr> <tr> <td>40-49</td> <td>8,8</td> <td>7,7</td> </tr> <tr> <td>50-64</td> <td>5,1</td> <td>5,5</td> </tr> <tr> <td>Laaggeschoold</td> <td>3,5</td> <td>3,2</td> </tr> <tr> <td>Middengeschoold</td> <td>7,3</td> <td>7,4</td> </tr> <tr> <td>Hooggeschoold</td> <td>14,6</td> <td>14,4</td> </tr> <tr> <td>Beroepsactief</td> <td>9,9</td> <td>8,8</td> </tr> <tr> <td>Niet-beroepsactief</td> <td>5,4</td> <td>5,6</td> </tr> <tr> <td>Belg</td> <td>7,2</td> <td>7,3</td> </tr> <tr> <td>Andere EU-25</td> <td>9,0</td> <td>6,0</td> </tr> <tr> <td>Niet EU-25</td> <td>15,4</td> <td>14,4</td> </tr> </tbody> </table>	%	v	m	25-39 jaar	11,5	11,2	40-49	8,8	7,7	50-64	5,1	5,5	Laaggeschoold	3,5	3,2	Middengeschoold	7,3	7,4	Hooggeschoold	14,6	14,4	Beroepsactief	9,9	8,8	Niet-beroepsactief	5,4	5,6	Belg	7,2	7,3	Andere EU-25	9,0	6,0	Niet EU-25	15,4	14,4	<p>De Vrouwenraad bedenkt Stopt levenslang leren aan 64 jaar? En waarom? Graag een antwoord van de overheid.</p> <p>De Vrouwenraad vraagt http://www.vlaams-ook.be/file?file=3335 Net als OOK pleit de Vrouwenraad ervoor om levenslang leren voor alle ouderen mogelijk te maken. Extra aandacht moet gaan naar de groep van kwetsbare ouderen. Het volgen van opleidingen moet financieel aantrekkelijk zijn en</p>
%	v	m																																			
25-39 jaar	11,5	11,2																																			
40-49	8,8	7,7																																			
50-64	5,1	5,5																																			
Laaggeschoold	3,5	3,2																																			
Middengeschoold	7,3	7,4																																			
Hooggeschoold	14,6	14,4																																			
Beroepsactief	9,9	8,8																																			
Niet-beroepsactief	5,4	5,6																																			
Belg	7,2	7,3																																			
Andere EU-25	9,0	6,0																																			
Niet EU-25	15,4	14,4																																			

totaal	8,5	8,2			<p>blijven, dit ook om levenslang leren te stimuleren. Beroepsactieven kunnen bijvoorbeeld een beroep doen op opleidingscheques. Voor gepensioneerden kan dit niet. Dit vraagt om een oplossing. Om meer ouderen te bereiken moeten vorming en educatieve programma's het best gespreid worden over verschillende dagdelen. Extra-inspanningen moeten geleverd worden om allochtone ouderen te bereiken en naar levenslang leren/educatieve programma's toe te leiden.</p> <p>Ook voor werkzoekenden moet een financiële tussenkomst mogelijk zijn voor cursussen in het volwassenenonderwijs in het kader van levenslang leren.</p>
<p>Nog een hele weg af te leggen om de doelstelling van 12,5% te halen. De verschillen zijn er vooral wat betreft de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - leeftijd: jongeren nemen het vaakst deel aan verdere opleidingen - behaald diploma: hogeschoolden nemen het vaakst deel aan verdere opleidingen - de positie op de arbeidsmarkt: beroepsactieven nemen het vaakst deel aan verdere opleidingen - nationaliteit: verschil tussen Belgen en andere EU-25 is niet groot maar ze blijven achter in vergelijking met de niet EU-25 					
Onderwijs voor sociale promotie					
<u>Secundair</u>					
	v	%	m	t	
lineair	20.915	68,13	9.780	30.695	
modulair	159.33	58,81	111.568	270.89	
	1			9	
Studiegebieden					
	v	%	m	t	
Algemene vorming	2.053	51,81	1.909	3.962	
Auto	123	4,33	2.716	2.839	
Bijzondere educatieve noden	85	26,89	231	316	
					<p>Zowel in het lineair als in het modulair onderwijs voor sociale promotie op secundair niveau zijn vrouwen meer aanwezig dan mannen. Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de</p>

Boekbinden	67	65,68	35	102
Bouw	465	15,53	2.529	2.994
Chemie	74	29,36	178	252
Decoratieve technieken	14	40	21	35
Diamantbewerking	5	29,41	12	17
Grafische technieken	3.241	48,74	3.408	6.649
Handel	3.758	51,76	3.502	7.260
Hout	638	24,98	1.916	2.554
Huishoudelijk onderwijs	22.242	83,62	4.355	26.597
Informatie- en communicatiewetenschappen	45.269	57,38	33.624	78.893
Juwelen	137	51,11	131	268
Kant	542	98,54	8	550
Koeling en warmte	11	2,31	464	475
Land- en tuinbouw	694	76,01	219	913
Lederbewerking	55	85,93	9	64
Lichaamsverzorging	4.526	95,72	202	4.728
Maritieme opleidingen	10	5,64	167	177
Mechanica-electriciteit	1.523	18,06	6.910	8.433
Muziekinstrumentenbouw	21	10,65	176	197
Nederlands 2 ^{de} taal	30.105	57,52	22.228	52.333
Personenzorg	4.259	79,60	1.091	5.350
Smeden	22	15,38	121	143
Talen richtgraad 1 en 2	49.390	64,35	27.357	76.747
Talen richtgraad 3 en 4	4.915	68,34	2.276	7.191
Textiel	49	70	21	70
Toerisme	131	70,05	56	187
Voeding	5.822	51,53	5.476	11.298
Totaal	180.246	59,76	121.348	301.594

Hoger

	v	%	m	t
lineair	2.142	53,85	1.835	3.977
modulair	12.982	58,72	9.126	22.108

zogenaamde mannelijke/technische richtingen en oververtegenwoordigd in de zogenaamde vrouwelijke/verzorgende richtingen.

De Vrouwenraad vraagt

Om levenslang en levensbreed leren verder uit te bouwen moet het inschrijvingsgeld in het volwassenenonderwijs verlaagd worden. Andere beleidsdomeinen kunnen hier ook financiële ondersteuning bieden.

totaal	15.124	57,97	10.961	26.085			
Studiegebieden							
	v		m		t		
L= lineair; m= modulair	L	M	L	M	v	v%	m
Biotechniek	48	37	85	99	85	31,59	269
Gezondheidszorg	92	33	25	3	125	81,69	153
Handelswetenschappen en bedrijfskunde	637	2.757	760	3.229	3.394	45,97	7.383
Industriële wetenschappen en technologie	47	92	665	608	139	9,84	1.412
Onderwijs		5.922		3.646	5.922	61,89	9.568
Sociaal-agogisch werk	1.318	4.141	300	1.541	5.459	74,78	1.841
totaal	2.142	12.982		9.126	15.124	57,97	26.085
Personeel							
Bestuurs- en onderwijzend personeel in FTE januari 2008							
Secundair							
	v	%	m	t			
Vastbenoemden	1.654	65,32	878	2.532			
Tijdelijken	948	58,69	667	1.615			
Totaal	2.602	62,74	1.545	4.147			
Hoger							
	v	%	m	t			
Vastbenoemden	181	49,05	188	369			
Tijdelijken	155	43,78	199	354			
Totaal	336	46,47	387	723			
Basiseducatie: 33.463 (2006-2007)							

Zowel in het lineair als in het modulair onderwijs voor sociale promotie op hoger niveau zijn vrouwen meer aanwezig dan mannen, zij het wat minder hoog als op secundair niveau. Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in de zogenaamde mannelijke/technische richtingen en oververtegenwoordigd in de gezondheidszorg en het sociaal-agogisch werk.

	v	%	m	t in %
Nederlands moedertaal				6,3
Nederlands tweede taal				48,0
Alfabetisering anderstaligen				23,2
Rekenen				2,2
Maatschappelijk functioneren/participatie MO				6,7
Samengesteld aanbod				0,5
Informatie- en communicatietechnologi e				8,9
andere				4,3

BIS (Begeleid Individueel Studeren) 2007: 13.688

	v	%	m	t
Talen				6.061
Informatica				2.047
Wetenschappen				748
Administratie				365
Wiskunde				367
Economie				769
Techniek				1.364
Varia				939
BIS Online				1.028
Totaal				13.688

Aantal mentoren: 125 (december 2007)

Deeltijds kunstonderwijs: 168.066

	jongeren	ouderen	totaal
Beeldende kunst	39.912	18.591	58.503
Muziek, woordkunst en dans	89.480	20.083	109.563
totaal	129.392	38.674	168.066

<p>Personeel</p> <p>Bestuurs- en onderwijzend personeel in FTE januari 2008</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>v</th> <th>%</th> <th>m</th> <th>t</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Vastbenoemden</td> <td>1.515</td> <td>52,78</td> <td>1.355</td> <td>2.870</td> </tr> <tr> <td>Tijdelijken</td> <td>571</td> <td>56,25</td> <td>444</td> <td>1.015</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>2.086</td> <td>53,69</td> <td>1.799</td> <td>3.885</td> </tr> </tbody> </table> <p>Andere personeelscategorieën</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>v</th> <th>%</th> <th>m</th> <th>t</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Vastbenoemden</td> <td>78</td> <td>75,72</td> <td>25</td> <td>103</td> </tr> <tr> <td>Tijdelijken</td> <td>66</td> <td>75,00</td> <td>22</td> <td>88</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>144</td> <td>75,39</td> <td>47</td> <td>191</td> </tr> </tbody> </table>						v	%	m	t	Vastbenoemden	1.515	52,78	1.355	2.870	Tijdelijken	571	56,25	444	1.015	Totaal	2.086	53,69	1.799	3.885		v	%	m	t	Vastbenoemden	78	75,72	25	103	Tijdelijken	66	75,00	22	88	Totaal	144	75,39	47	191	
	v	%	m	t																																									
Vastbenoemden	1.515	52,78	1.355	2.870																																									
Tijdelijken	571	56,25	444	1.015																																									
Totaal	2.086	53,69	1.799	3.885																																									
	v	%	m	t																																									
Vastbenoemden	78	75,72	25	103																																									
Tijdelijken	66	75,00	22	88																																									
Totaal	144	75,39	47	191																																									
<p>Opleidingscheques Naast bedrijven kunnen ook werknemers sinds 2003 opleidingscheques aanvragen om een opleiding, loopbaanadvies of een competentiemeting te betalen. Per kalenderjaar kan men voor 250 euro cheques aankopen. 2007: 250; 130 werknemers; 20-39-jarigen: 57,7%; vrouwen: 60,7%; hooggeschoolden: 49,8%, laaggeschoolden: 14,9% en middengeschoolden: 35,3%)</p>																																													
<p>Genderindicatoren</p> <p>Open coördinatiemethode om tekorten van mainstreaming op te vangen en om maatregelen structureel te verankeren tot een duurzaam, efficiënt horizontaal beleid. De indicatoren zijn gekozen in functie van hun relevantie voor knelpunten inzake gelijke kansen in de loopbanen van vrouwen en mannen. Indicatoren dienen voor de schatting van een waarde die niet rechtstreeks te meten is of voor het meetbaar maken van bepaalde verschijnselen, bijvoorbeeld gelijke kansen. Die indicatoren dienen ook voor een snelle en continue monitoring van processen in functie van evalueren, voorspellen en bijsturen. Monitor Toezicht houden op realisaties van beleidsdoelstellingen: dichtrijden van loon- en loopbaankloof. Dit wordt gerealiseerd door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - horizontale segregatie bij mannelijke en vrouwelijke leerlingen/studenten tegen te gaan door jongeren een studiekeuze te laten maken die aansluit bij hun 					<p>De Vrouwenraad bedenkt en vraagt</p> <p>Wat is de verdere opvolging van deze indicatoren?</p> <p>Het departement onderwijs en het steunpunt gelijke kansen zouden een samenwerkingsverband moeten opstarten voor analyse en verdere opvolging. Eventueel moeten andere steunpunten die ook oog hebben voor onderwijs</p>																																								

<p>bekwaamheden en interesses</p> <ul style="list-style-type: none"> - verticale segregatie bij onderwijspersoneel tegengaan via stimuleren evenredige arbeidsparticipatie bij directiefuncties in hoger onderwijs en wegwerken van ondervertegenwoordiging vrouwelijke academici - stimuleren van evenwichtige deelname aan besluitvormingsprocessen <p>Bronnen voor de monitor zijn: statistisch jaarboek Vlaams onderwijs, personeelsstatistieken van de Vlaamse Interuniversitaire raad, personeelsgegevens van de Cel Sociaal Secretariaat van de afdeling Hoger onderwijs en verder de participatiemonitor van de UA.</p>	<p>erbij betrokken worden.</p>																																								
<p>Schoolpopulatie</p>																																									
<p>1.1 Keuze studievorm en kwalificatie onderwijs</p> <p><i>Sekseratio: het aantal vrouwen versus 100 mannen. Een sekseratio van 100 betekent een perfect kwantitatief evenwicht tussen vrouwen en mannen.</i></p> <p>Indicator 1a genderevenwicht instroom ASO:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekseratio schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad ASO <table border="1" data-bbox="188 879 1296 1018"> <thead> <tr> <th></th> <th>vrouwen</th> <th>mannen</th> <th>totaal</th> <th>sekseratio</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2005-2006</td> <td>18.378</td> <td>15.815</td> <td>34.193</td> <td>116,21</td> </tr> <tr> <td>2000-2001</td> <td>16.870</td> <td>13.762</td> <td>30.632</td> <td>122,58</td> </tr> <tr> <td>1996-1997</td> <td>17.401</td> <td>14.729</td> <td>32.130</td> <td>118,14</td> </tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> - v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad ASO - aantal vrouwen versus 100 mannen <p>Indicator 1b genderevenwicht kwalificaties ASO</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekseratio uitgereikte diploma's ASO <table border="1" data-bbox="188 1214 1296 1353"> <thead> <tr> <th></th> <th>vrouwen</th> <th>mannen</th> <th>totaal</th> <th>sekseratio</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2004-2005</td> <td>13.440</td> <td>9.928</td> <td>23.368</td> <td>135,37</td> </tr> <tr> <td>2000-2001</td> <td>13.793</td> <td>10.210</td> <td>24.003</td> <td>135,09</td> </tr> <tr> <td>1996-1997</td> <td>14.164</td> <td>11.299</td> <td>25.463</td> <td>125,36</td> </tr> </tbody> </table>		vrouwen	mannen	totaal	sekseratio	2005-2006	18.378	15.815	34.193	116,21	2000-2001	16.870	13.762	30.632	122,58	1996-1997	17.401	14.729	32.130	118,14		vrouwen	mannen	totaal	sekseratio	2004-2005	13.440	9.928	23.368	135,37	2000-2001	13.793	10.210	24.003	135,09	1996-1997	14.164	11.299	25.463	125,36	
	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio																																					
2005-2006	18.378	15.815	34.193	116,21																																					
2000-2001	16.870	13.762	30.632	122,58																																					
1996-1997	17.401	14.729	32.130	118,14																																					
	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio																																					
2004-2005	13.440	9.928	23.368	135,37																																					
2000-2001	13.793	10.210	24.003	135,09																																					
1996-1997	14.164	11.299	25.463	125,36																																					

- v/m samenstelling uitgereikte ASO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

1.2 Horizontale segregatie in de instroom en kwalificaties

1.2.1. Secundair onderwijs

Indicator 2a genderevenwicht instroom studierichtingen wetenschappen ASO

- sekseratio schoolpopulatie studierichtingen wetenschappen in ASO 1ste jaar 2de graad 2005-2006/1ste jaar derde graad 2000-2001 en 1996-1997

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	3.912	5.099	9.011	76,72
2000-2001	4.055	4.236	8.318	95,12
1996-1997	4.008	4.230	8.238	94,75

- v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar studierichtingen wetenschappen in ASO
- aantal vrouwen versus mannen

Indicator 2b genderevenwicht kwalificaties studierichtingen wetenschappen ASO

- sekseratio uitgereikte diploma's studierichtingen wetenschappen ASO

	vrouwen	Mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	3.647	3.759	7.406	97,02
2000-2001	3.987	3.952	7.939	100,89
1996-1997	3.747	3.917	7.664	95,66

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's studierichtingen wetenschappen ASO
- aantal vrouwen op 100 mannen

Indicator 3a genderevenwicht studierichtingen wiskunde ASO

- sekseratio schoolpopulatie studierichtingen wiskunde in ASO 1ste jaar 3de graad 2005-2006/1ste jaar 2de graad 2000-2001 en 1996-1997

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	4.653	5.540	10.193	83,99
2000-2001	9.600	9.519	19.119	100,85
1996-1997	9.805	10.091	19.896	97,17

- v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar studierichtingen wiskunde ASO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 3b genderevenwicht kwalificaties studierichtingen wiskunde ASO

- sekseratio uitgereikte diploma's studierichtingen wiskunde ASO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	4.878	5.188	10.066	94,02
2000-2001	5.124	5.402	10.526	94,85
1996-1997	5.225	5.874	11.099	88,95

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's studierichtingen wiskunde ASO
- aantal vrouwen versus aantal mannen

Indicator 4a genderevenwicht instroom wetenschappelijke/technische studierichtingen TSO

- sekseratio schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad wetenschappelijke/technische studierichtingen TSO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	754	7.893	8.647	9,55
2000-2001	765	8.541	9.306	8,96
1996-1997	957	9.392	10.349	10,19

- v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad wetenschappelijke/technische studierichtingen TSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 4b genderevenwicht kwalificaties wetenschappelijke/technische studierichtingen TSO

- sekseratio uitgereikte diploma's wetenschappelijke/technische studierichtingen

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	626	6.316	6.942	9,91
2000-2001	779	6.790	7.569	11,47
1996-1997	821	6.740	7.561	12,18

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's wetenschappelijke/technische studierichtingen TSO

- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 5a genderevenwicht instroom technische studierichtingen BSO

- sekseratio schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad technische studierichtingen BSO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	302	6.385	6.687	4,73
2000-2001	233	6.317	6.550	3,69
1996-1997	278	7.383	7.661	3,77

- v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad technische studierichtingen BSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 5b genderevenwicht kwalificaties technische studierichtingen BSO

- sekseratio uitgereikte getuigschriften 2de jaar 3de graad technische studierichtingen BSO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	313	4.719	5.032	6,63
2000-2001	376	5.148	5.524	7,30
1996-1997	391	5.474	5.865	7,14

- v/m samenstelling uitgereikte getuigschriften technische studierichtingen BSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 6a genderevenwicht studierichtingen zorg, gezondheid, welzijn TSO

- sekseratio schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad studierichtingen zorg, gezondheid, welzijn TSO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	5.323	2.154	7.477	247,12
2000-2001	3.971	1.193	5.164	332,86
1996-1997	3.711	987	4.689	375,99

- v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad studierichtingen zorg, gezondheid, welzijn TSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 6b genderevenwicht kwalificaties studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn TSO

- sekseratio uitgereikte diploma's 2de jaar 3de graad studierichtingen zorg, gezondheid, welzijn TSO

	vrouwen	Mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	4.081	1.315	5.396	310,34
2000-2001	3.642	1.039	4.681	350,53
1996-1997	3.125	874	3.999	357,55

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's 2de jaar 3de graad studierichtingen zorg, gezondheid, welzijn TSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 7a genderevenwicht instroom studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn BSO

- sekseratio schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn BSO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	4.419	1.081	5.500	408,79
2000-2001	3.955	936	4.891	422,54
1996-1997	3.071	510	3.581	602,16

- v/m samenstelling schoolpopulatie 1ste jaar 2de graad studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn BSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 7b genderevenwicht kwalificaties studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn BSO

- sekseratio uitgereikte getuigschriften 2de jaar 3de graad BSO studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn BSO

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	3.147	576	3.723	576,35
2000-2001	3.211	551	3.762	582,76
1996-1997	3.071	510	3.581	602,16

- v/m samenstelling uitgereikte getuigschriften 2de jaar 3de graad BSO

- studierichtingen zorg, gezondheid en welzijn BSO
- aantal vrouwen versus 100 mannen

1.2.2. Hoger onderwijs

Indicator 8a genderevenwicht instroom ICT richtingen hoger onderwijs

- sekseratio schoolpopulatie ICT richtingen hoger onderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	552	7.904	8.456	6,98
2000-2001	1.078	8.211	9.289	13,13

- v/m samenstelling schoolpopulatie ICT richtingen hoger onderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 8b genderevenwicht kwalificaties ICT richtingen hoger onderwijs

- sekseratio kwalificaties ICT richtingen hoger onderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	194	1.763	1.957	11,00
2000-2001	211	1.423	1.634	14,83

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's ICT richtingen hoger onderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 9a genderevenwicht instroom exacte en toegepaste wetenschappen universitair onderwijs

- sekseratio generatiestudenten exacte en toegepaste wetenschappen universitair onderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	740	1.710	2.450	43,27
2000-2001	849	1.766	2.615	48,07

- v/m samenstelling generatiestudenten exacte en toegepaste wetenschappen universitair onderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 9b genderevenwicht kwalificaties exacte en toegepaste wetenschappen

universitair onderwijs

- Sekseratio uitgereikte diploma's exacte en toegepaste wetenschappen universitair onderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	645	1.126	1.771	57,28
2000-2001	663	1.117	1.780	59,36
1996-1997	536	1.177	1.713	45,54

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's exacte en toegepaste wetenschappen universitair onderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 10a genderevenwicht instroom industriële wetenschappen en technologie hogescholenonderwijs

- sekseratio generatiestudenten industriële wetenschappen en technologie hogescholenonderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	405	3.797	4.202	10,67
2000-2001	623	4.084	4.707	15,25
1996-1997	588	3.926	4.514	14,98

- v/m samenstelling schoolpopulatie generatiestudenten industriële wetenschappen en technologie hogescholenonderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 10b genderevenwicht kwalificaties industriële wetenschappen en technologie hogescholenonderwijs

- sekseratio uitgereikte diploma's industriële wetenschappen en technologie hogescholenonderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	565	3.178	3.743	17,78
2000-2001	597	2.929	3.526	20,38
1996-1997	624	3.071	3.695	20,32

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's industriële wetenschappen en technologie hogescholenonderwijs

- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 11a instroom van jongens geïntegreerde lerarenopleiding basisonderwijs

- sekseratio generatiestudenten geïntegreerde lerarenopleiding basisonderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	2.637	382	3.019	690,31
2000-2001	2.816	430	3.246	654,88

- v/m samenstelling schoolpopulatie generatiestudenten geïntegreerde lerarenopleiding basisonderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 11b genderevenwicht kwalificaties geïntegreerde lerarenopleiding basisonderwijs

- sekseratio uitgereikte diploma's geïntegreerde lerarenopleiding basisonderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	2.2274	211	2.485	1.077,73
2000-2001	1.618	207	1.825	781,64
1996-1997	1.665	202	1.867	824,26

- v/m samenstelling uitgereikte diploma's geïntegreerde lerarenopleiding basisonderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

Indicator 12a genderevenwicht instroom geïntegreerde lerarenopleiding secundair onderwijs

- sekseratio generatiestudenten geïntegreerde lerarenopleiding secundair onderwijs

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2005-2006	1.122	1.159	2.281	96,81
2000-2001	1.165	896	2.061	130,02

- v/m samenstelling schoolpopulatie generatiestudenten geïntegreerde lerarenopleiding secundair onderwijs
- aantal vrouwen versus 100 mannen

<p>Indicator 12b genderevenwicht kwalificaties geïntegreerde lerarenopleiding secundair onderwijs</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekseratio uitgereikte diploma's geïntegreerde lerarenopleiding secundair onderwijs 				
	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2004-2005	1.116	777	1.893	143,63
2000-2001	986	631	1.617	156,26
1996-1997	888	459	1.347	193,46
<ul style="list-style-type: none"> - v/m samenstelling uitgereikte diploma's geïntegreerde lerarenopleiding secundair onderwijs - aantal vrouwen versus 100 mannen 				
Personeel				
<p>2. Personeel en bestuur hoger onderwijs</p> <p>2.1 Sekse evenwicht aan de universiteiten</p>				
<p>Indicator 13 genderevenwicht zelfstandig academisch personeel universiteiten</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekseratio ZAP in VTE 				
	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2006	430,8	2.082,3	2.513,1	20,69
1999	303,6	2.028,0	2.331,6	14,97
1992	261,5	2.190,9	2.452,4	11,94
<ul style="list-style-type: none"> - v/m samenstelling ZAP in VTE - Aantal vrouwen versus 100 mannen in VTE 				
<p>Indicatoren 13a 13b 13c genderevenwicht zelfstandig academisch personeel universiteiten - wetenschappelijke disciplines</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekseratio ZAP in VTE - wetenschappelijke disciplines 				
	Humane wetenschappen	Exacte en toegepaste wetenschappen	Medische wetenschappen	
2006	26,76	13,06	21,97	
1999	20,59	9,56	13,22	
1992	15,03	7,54	11,25	

- aantal vrouwen versus 100 mannen in VTE: ?

Indicator 14 genderevenwicht instroom zelfstandig academisch personeel universiteiten

- sekseratio assisterend academisch personeel en wetenschappelijk personeel in VTE

	vrouwen	mannen	totaal	sekseratio
2006	4078,8	5089,9	9168,7	80,14
1999	2590,6	3959,2	6549,8	65,43
1992	1365,1	2417,9	3783,0	56,46

- v/m samenstelling AAP en WP in VTE
- aantal vrouwen versus 100 mannen in VTE

Indicator 14bis genderevenwicht instroom zelfstandig academisch personeel universiteiten - wetenschappelijke disciplines

- sekseratio AAP + WP in VTE - wetenschappelijke disciplines

	Humane wetenschappen	Exacte en toegepaste wetenschappen	Medische wetenschappen
2006	70,66	37,38	81,28
1999	83,43	43,10	99,85
1992	109,49	47,24	131,35

- aantal vrouwen versus 100 mannen in VTE: ?

2.2. Glazen plafond aan universiteiten en hogescholen

Indicator 15 glazen plafondindex hogescholen

Aandeel vrouwen personeel in VTE/aandeel vrouwen hoogste ambten in VTE

2007: 4,35

2002: 4,70

<p>Indicator 16 glazen plafondindex universiteiten Aandeel vrouwen personeel in VTE/aandeel vrouwen hoogste ambten in VTE 2007: 4,03 2002: 4,17</p>	
<p>Bestuur</p> <p>2.3. Evenredige participatie aan bestuurs-/directiefuncties 2006 Aan het hoofd van meer dan 90% van de Vlaamse Hogescholen staat een mannelijke directeur. Alle Vlaamse universiteiten worden geleid door een mannelijke rector; er zijn 5 vrouwelijke vice-rectoren op een totaal van 17.</p> <p>Indicator 17 genderevenwicht raden van bestuur en directiecomités Vlaamse hogescholen 2006: 152 vrouwen; 458 mannen; totaal: 610; sekseratio: 33,19</p> <p>Indicator 18 genderevenwicht raden van bestuur en directiecomités in beheers- en adviesorganen Vlaamse universiteiten 2006: 14 vrouwen; 97 mannen; totaal: 111; sekseratio: 14,43</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Centrale registratie van gegevens v/m is noodzakelijk. Nu moeten cijfers nog per instelling worden opgevraagd. Dus opnemen in statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs.</p>
<p>Eindtermen</p> <p>Lager onderwijs http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/ Eindtermen wereldoriëntatie: http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/lager/eindtermen/wereldorientatie.htm</p> <p>4 Wereldoriëntatie - Maatschappij Sociaal-economische verschijnselen</p> <p>De leerlingen</p> <p>4. kunnen illustreren dat verschillende vormen van arbeid verschillend toegankelijk zijn 1 voor mannen en vrouwen en verschillend gewaardeerd worden</p> <p><u>Leergebiedoverschrijdende eindtermen - sociale vaardigheden</u> http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/lager/eindtermen/socialevaardigheden.htm</p> <p>3 Sociale vaardigheden - domein samenwerking</p> <p>3 De leerlingen kunnen samenwerken met anderen, zonder onderscheid van sociale achtergrond, geslacht of etnische origine.</p>	

<p>Secundair onderwijs http://www.ond.vlaanderen.be/DVO/secundair/index.htm Er zijn vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen en specifieke eindtermen, bijvoorbeeld: http://www.ond.vlaanderen.be/DVO/secundair/3degraad/aso/eindtermen/geschiedenis.htm 3de graad ASO vakoverschrijdende eindtermen geschiedenis/criteria historisch referentiekader en bestudeerde samenlevingen: benaderingswijze: mens, individu,... http://www.ond.vlaanderen.be/DVO/secundair/specifieke_eindtermen/index.htm Geen vermelding v/m invalshoek bij profielcomponenten; bv. humane wetenschappen/gedragwetenschappen/identiteit, continuïteit en verandering: <u>individu</u>; klassieke studies/cultuurwetenschappen/waarden, normen en opvattingen: <u>mensbeeld</u></p> <p><u>Nieuwe eindtermen secundair onderwijs</u> http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2008-2009/g2124-1.pdf in werking vanaf 2010 zie o.a. p. 6-21; 105-118</p>	<p>De Vrouwenraad beveelt aan</p> <p>Een aantal eindtermen bieden de mogelijkheid om vanuit de genderinvalshoek verder uitgediept te worden:</p> <p>P. 107 context 1 lichamelijke gezondheid en veiligheid: 3 en 9 p. 108 context 2 mentale gezondheid: 4, 5, 6 p. 109 context 3 sociorelationele ontwikkeling: 1, 2, 3, 6, 7, 8 p. 111 context omgeving en duurzame ontwikkeling p. 111 context politiek-juridische samenleving: 2, 3, 4 p. 112 context 6 socio-economische samenleving: 5, 8 p. 113 socioculturele samenleving: 1, 2, 3, 4</p> <p>Holebiseksualiteit in de eindtermen. Een betere sensibilisering van familie en onderwijs via</p>
---	---

	campagnes die er op gericht zijn holebiseksualiteit nog beter bespreekbaar te maken in de maatschappij.
Schoolboeken/didactisch materiaal	
Voorbeelden: Helden van elke dag. Deel I. Handleiding project: hoofdstuk 4 bevat controlelijsten m.b.t. gender http://www.mv-united.be/fileadmin/filestore/HELDEN/Handleiding/handleiding%20deel%201bevat%20enkele%20correcties.pdf Technologische opvoeding en genderwijzer worden http://www.oriento.be/html/teksten/pdf_teksten/technologische.pdf	De Vrouwenraad vraagt Promotie van beschikbare handleidingen en checklists m.b.t. gender naar scholen toe. Databank van goede voorbeelden inzake beeldvorming v/m in schoolboeken en didactisch materiaal.
Leerkrachtenopleiding	
Zie: http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/lerarenopleiding/index.htm Er is één gemeenschappelijk <u>beroepsprofiel</u> voor de leraar. Dit beroepsprofiel omvat de kennis, vaardigheden en (beroeps)houdingen -geclusterd in 10 typefuncties- waarover elke leraar beschikt om zijn opdracht naar behoren te kunnen uitvoeren. http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/lerarenopleiding/Beroepsprofiel_2007.pdf Uit het beroepsprofiel worden de <u>basiscompetenties</u> afgeleid waarover een afgestudeerde van de lerarenopleiding moet beschikken om als beginnend leraar volwaardig te fungeren. Het beroepsprofiel is gemeenschappelijk voor alle leraren, de basiscompetenties werden afzonderlijk ontwikkeld voor het kleuter-, lager en secundair onderwijs. http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/lerarenopleiding/Basiscompetenties_2007.pdf	Nog screenen op gender
Onderwijsonderzoek	
Onderzochte thema's Verschillen tussen meisjes en jongens in prestaties en schoolloopbanen worden sinds de jaren 1960 bestudeerd. In de jaren 1960-1980 ligt de klemtoon op de sociale ongelijkheden met de sociaaleconomische klasse als aandachtspunt. Het democratiseringsdebat overheerst en stelt dat studiekeuze in het secundair onderwijs vooral bepaald worden door de sociale achtergrond en niet door de sekse. Vanaf de jaren 1970 is er aandacht voor de achterstand voor meisjes ten opzichte van	De Vrouwenraad vraagt Het onderwijsonderzoek moet niet enkel empirisch van aard zijn maar moet ook aandacht hebben voor theoretische vragen. Volgende vragen zouden moeten uitgeklaard worden: welke

<p>jongens, vooral op vlak van prestatieverschillen, en studiekeuze (motiveren voor wiskundige en technische richtingen).</p> <p>In de jaren 1980 gaat de aandacht naar de seksspecifieke vakkenkeuze en prestatieverschillen in exacte wetenschappen.</p> <p>In de helft van de jaren 1990 komt de zogenaamde achterstand van jongens aan het licht. De verschuiving in prestatieverschillen en schoolloopbanen wordt dan al gauw verklaard door de massale intrede van meisjes uit hogere socio-economische groepen in het secundair en hoger onderwijs, de doorstroom naar hogere onderwijsniveaus en hun betere prestaties voor wiskunde en wetenschappen. Het minder presteren van jongens (vaker blijven zitten, minder goede prestaties in talen, meer doorverwijzing naar buitengewoon onderwijs) komt ook al decennia aan bod in onderzoek maar de bezorgdheid hierover is veel recenter (vanaf eind jaren 1990).</p> <p>Vanaf de jaren 1990 richt het onderzoek zich meer op de economisch zwakkere groepen en dit wordt in de hand gewerkt door de situatie op de arbeidsmarkt. Er komt een selectief onderwijsbeleid i.p.v. een integrerend. Het genderverhaal wordt vervangen door een socio-economisch verhaal. Technisch en beroepssecundair onderwijs stemmen hun inhoud af op de arbeidsmarkt en het ASO moet een efficiënte doorstroming garanderen naar het hoger onderwijs. Het genderverhaal wordt niet helemaal uit het oog verloren. De sociaaleconomische status blijkt een grotere impact te hebben op schoolloopbanen van meisjes dan die van jongens.</p> <p>Debat gelijkheids- en verschillendenken</p> <p>Dit gaat over de input van vrouwen- en genderstudies. De hamvraag is of vrouwen wezenlijk gelijk zijn of wezenlijk anders dan mannen. En welke is dan de beste veranderingsstrategie?</p> <p>Gelijkheid: wenst verschillen op te heffen; voorbeeld: hanteren van dezelfde toelatingscriteria.</p> <p>Verschil: erkent de verschillende kwaliteiten van jongens en meisjes; hanteren van aparte criteria</p> <p>Derde benadering: sekse is een irrelevante variabele: van belang zijn individuele capaciteiten</p> <p>Elk uitgangspunt levert andere onderzoeksvragen op en vraagt een ander beleid.</p> <p>In de jaren 1990 wordt deze patstelling gedeconstrueerd. Er komt aandacht voor de vele differenties van vrouwelijkheid en mannelijkheid. Dat schept een nieuw probleem: hoe maak je sekse als sociale categorie meetbaar, hoe operationaliseer je gender in het onderwijskundig onderzoek? Statistisch onderzoek met als variabele sekse geeft geen informatie over gendermechanismen. Om die op te sporen is er nood aan kwalitatief onderzoek.</p>	<p>groepen meisjes en jongens hebben achterstand? welke structuren en mechanismen werken selectie en dualisering in de hand? Welke interactie is er tussen gender en sociale klassen, etniciteit, leeftijd,... Onderzoek naar sekse wordt pas relevant andere variabelen in de analyse worden meegenomen en gekoppeld.</p>
---	--

<p>Recent zijn er drie trends te onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toenemende specificiteit; focus op deelelementen zoals lesmateriaal, een vak, bepaalde groepen leerlingen: er worden hierdoor geen structurele samenhangen overschouwd. Door de aandacht op de individuen die zelf keuzes maken, gaat de aandacht voor de structuren verloren; - verschuiving in de onderzoekssferen: sociale bekommernis voor reproductie van maatschappelijke ongelijkheden ruimt plaats voor economisch pragmatisme; daardoor is genderaandacht beperkt tot ondervertegenwoordiging van meisje in exacte wetenschappen; de aandacht verschuift ook naar problemen van jongens en naar etnische diversiteit; - ontwikkeling van onderwijsonderzoek, los van ontwikkelingen binnen vrouwenstudies; de inzichten van vrouwen/genderstudies worden onvoldoende meegenomen in het onderwijsonderzoek. De variabele sekse komt wel aan bod maar dan zonder de inzichten vanuit genderstudies. <p>Onderzoeken i.v.m. schoolprestaties zie hoger bij schoolprestaties</p>	
<p>Vrouwenstudies</p>	
<p>Vrouwenstudies waren in de jaren '70 het antwoord op de roep van vrouwenbewegingen voor een 'andere universiteit' waarbinnen kritische en sociaal relevante kennis centraal zou staan. De voorbije dertig jaar ontwikkelden deze studies zich tot een volwaardig en multidisciplinair kennisdomein. Het denkwerk binnen vrouwenstudies over machtsongelijkheid bleek een onmisbare voedingsbodem voor het gelijkekansen- en diversiteitsbeleid en drong door in tal van andere maatschappelijke geledingen.</p> <p>We moeten echter vaststellen dat in Vlaanderen genderstudies weinig ingebed zijn in de universiteitstructuren. In het buitenland daarentegen kennen genderstudies wel een verankering binnen de universiteiten.</p> <p>De Voortgezette Academische Opleiding Vrouwenstudies ontstond dankzij een interuniversitair bestuursakkoord tussen de universiteiten van Antwerpen, Gent, Brussel, Leuven en Hasselt. Erkenning of (financiële) steun van de universitaire overheden kwam er evenwel niet of nauwelijks: de opleiding draaide op de vrijwillige inzet van de professoren en op een subsidie van de Minister van Gelijke Kansen. Met de invoering van de bachelor/master structuur hield de opleiding, die het 10 jaar had</p>	<p>De Vrouwenraad vraagt</p> <p>Een masteropleiding vrouwen-en genderstudies promoot gender als analysecategorie bij het interpreteren van sociale fenomenen en stimuleert bovendien fundamenteel en interdisciplinair cutting-edge onderzoek in het domein van de feministische theorie en methodologie.</p> <p>Het belang van de structurele verankering van vrouwen- en genderstudies kan niet genoeg beklemtoond worden. Vrouwen-en genderstudies dragen bij tot</p>

<p>volgehouden, in 2006 dan ook op te bestaan.</p> <p>In 2007 werd door het Vlaams ministerie van Gelijke Kansen en het Vlaams ministerie van Onderwijs beslist om financieel bij te dragen aan een verankering van de in de universiteiten aanwezige expertise op het vlak van gender en diversiteit binnen de reguliere onderwijsprogramma's. Dit project, 'Gender- en diversiteitsstudies in Vlaanderen' genaamd, loopt op het einde van het academiejaar 2008-2009 af.</p> <p>Het gebrek aan continuïteit blijft een belangrijk probleem voor vrouwen- en genderstudies. Er dient zich duidelijk een tweesporenbeleid aan: inleidende vakken vrouwenstudies en het integreren van een genderperspectief in een groot aantal cursussen is zeer noodzakelijk evenals een opleiding op masterniveau. Zo kan bijvoorbeeld een 'inleiding tot de vrouwen- en genderstudies' als een prikkel fungeren voor studenten. Maar eenmaal de interesse is gewekt, volgt onvermijdelijk de vlucht naar het buitenland. Het ontbreekt Vlaanderen aan een opleiding die op een hoog, internationaal competitief niveau en op een innovatieve manier feministische theorie en methodologie centraal stelt. We hebben wat dit betreft een opmerkelijke achterstand ten opzichte van onze buurlanden.</p>	<p>het bevorderen van de gelijkheid tussen vrouwen en mannen onder meer door de ontwikkeling van methoden en theorieën die het toelaten hedendaagse discriminatiemechanismen beter te begrijpen en beleidsmatig adequaat te reageren.</p> <p>= Analyse en standpunt Vrouwenstudies van Sophia, februari 2009, overgenomen door de Vrouwenraad</p>
--	---